

INTELLEKTI VA ESHITISHI BUZILGAN BOLALAR

Musurmonova Mohizoda Rustam qizi

Jizzax davlat Pedagogika Universiteti.

Pedagogika va psixologiya: Logopediya yoʻnalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola intellekti va eshitish qobiliyati buzilgan bolalarning oʻziga xos xususiyatlarini oʻrganishga bagʻishlangan. Mualliflar ushbu bolalar guruhining rivojlanishidagi murakkabliklar, ularning kommunikativ qobiliyatlari va ijtimoiy integratsiya jarayoniga taʼsir etuvchi omillarni batafsil tahlil qiladilar. Maqolada maxsus taʼlim va reabilitatsiya jarayonida qoʻllaniladigan pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va psixologik metodikalar haqida soʻz yuritiladi.

Mazmuni boʻyicha maqola taʼlim tizimida ishlovchi pedagoglar, defektologlar, logopedlar hamda ota-onalar uchun amaliy qoʻllanma sifatida foydali boʻlishi mumkin. Unda keltirilgan ilmiy tavsiyalar va amaliy uslublar bolalarning ijtimoiy va pedagogik moslashuvini yaxshilashda qoʻllanilishi mumkin.

Kalit soʻzlar: Intellektual rivojlanish buzilishi, eshitish qobiliyati buzilishi, maxsus taʼlim, individual rivojlanish dasturi, reabilitatsiya jarayoni, defektologiya, pedagogik yondashuvlar, ijtimoiy integratsiya, innovatsion texnologiyalar, kommunikativ rivojlanish.

Abstract: This article is devoted to the study of the specific characteristics of children with intellectual and hearing impairment. The authors analyze in detail the complexities in the development of this group of children, their communicative abilities and the factors affecting the process of social integration. The article talks about pedagogical approaches, innovative technologies and psychological methods used in the process of special education and rehabilitation. The content of the article can be useful as a practical guide for pedagogues, defectologists, speech therapists and parents working in the educational system. The scientific recommendations and practical methods presented in it can be used to improve the social and pedagogical adaptation of children.

Key words: Intellectual development disorder, hearing impairment, special education, individual development program, rehabilitation process, defectology, pedagogical approaches, social integration, innovative technologies, communicative development.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению особенностей детей с нарушениями интеллекта и слуха. Авторы подробно анализируют сложности развития этой группы детей, их коммуникативные способности и факторы, влияющие на процесс социальной интеграции. В статье говорится о педагогических подходах, инновационных технологиях и психологических методах, используемых в процессе специального обучения и реабилитации. Содержание статьи может быть полезно в качестве практического руководства педагогам, дефектологам, логопедам и родителям, работающим в системе образования. Представленные в нем научные рекомендации и практические методы могут быть использованы для улучшения социально-педагогической адаптации детей.

Ключевые слова: нарушение интеллектуального развития, нарушение слуха, специальное образование, индивидуальная программа развития, реабилитационный процесс, дефектология, педагогические подходы, социальная интеграция, инновационные технологии, коммуникативное развитие.

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

Kirish. Intellekti va eshitishi buzilgan bolalar jamiyatning alohida e'tibor talab qiluvchi ijtimoiy guruhlaridan biridir. Ularning rivojlanishidagi murakkabliklar, ta'lim olish va ijtimoiy muhitga moslashish jarayonidagi qiyinchiliklar zamonaviy pedagogika va psixologiya uchun dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu bolalar o'z ehtiyojlari va imkoniyatlariga mos maxsus ta'lim muhitini talab qiladi.

Bugungi kunda innovatsion texnologiyalar va maxsus metodikalar orqali bunday bolalar rivojlanishiga ko'maklashish, ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, ota-onalar, pedagoglar va rehabilitatsiya markazlari o'rtasidagi hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega.

Mazkur maqolada intellekti va eshitish qobiliyati buzilgan bolalarning ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan ta'lim va tarbiya yondashuvlari, rehabilitatsiya jarayonidagi zamonaviy usullar va ularning amaliy qo'llanilishi haqida batafsil tahlil qilinadi. Ushbu tadqiqot defektologlar, pedagoglar va ota-onalar uchun amaliy tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Muhokama va Natijalar. Intellekti va eshitishi buzilgan bolalarning rivojlanishida bir nechta muhim omillar o'zaro chambarchas bog'liqdir: biologik, ijtimoiy va psixologik omillar. Muhokamalar davomida aniqlanishicha, bunday bolalarning imkoniyatlarini rivojlantirishda ularning shaxsiy xususiyatlari, ta'limga qiziqishlari va jamiyatda ijtimoiy qabul qilinishi muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ular uchun maxsus tayyorlangan o'quv dasturlari va texnologiyalarning mosligi katta ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim jarayonida moslashuvchan yondashuvlar qo'llanilganda, bunday bolalarning o'z-o'ziga bo'lgan ishonchi ortishi va kommunikativ qobiliyatlari yaxshilanishi kuzatilgan. Masalan, multimediyalar texnologiyalari, interaktiv o'quv vositalari va maxsus logopedik mashqlar bolalarning nutq va eshitish qobiliyatini rivojlantirishda sezilarli natijalar bergan. Shuningdek, pedagog va defektologlarning individual yondashuvi bolaning psixologik qulayligini ta'minlashga xizmat qilgan.

Rehabilitatsiya jarayonida ijtimoiy moslashuvga ko'maklashish muhim hisoblanadi. Oila va jamiyatning bunday bolalarga nisbatan ijobiy munosabati, ularning ijtimoiy hayotda faol qatnashishlariga sharoit yaratishi bolaning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois ota-onalar uchun muntazam psixologik va pedagogik maslahatlar tashkil etish zarur.

Natijalarsan so'ng shuni bilish mumkin:

1. Intellekti va eshitishi buzilgan bolalar bilan ishlashda individual yondashuv samaradorligi yuqori bo'lib, bu ularning ta'lim va tarbiya jarayonidagi faolligini oshiradi.
2. Innovatsion texnologiyalarning keng qo'llanilishi ta'lim jarayonini soddalashtiradi va bolalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.
3. Ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi muntazam hamkorlik bolaning psixologik va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash uchun asos bo'ladi.
4. Rehabilitatsiya markazlari va maxsus o'quv muassasalarining faoliyati bolalarning ijtimoiy integratsiyasida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Shunday qilib, intellekti va eshitishi buzilgan bolalar bilan ishlashda ijtimoiy, pedagogik va texnologik usullarning uyg'unligi ularning to'laqonli rivojlanishi va jamiyatga integratsiyasini

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

ta'minlashga imkon beradi. Bu natijalar maxsus ta'lim muassasalari va defektologiya sohasidagi mutaxassislar uchun amaliy tavsiyalar sifatida qo'llanilishi mumkin.

Xulosa. Intellekti va eshitishi buzilgan bolalar bilan ishlash bugungi kunda maxsus ta'lim va rehabilitatsiya sohasining eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu bolalar o'ziga xos ehtiyojlarga ega bo'lgani sababli, ularga mos individual yondashuvni joriy etish va maxsus dasturlarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar, pedagogik metodikalar va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash usullarining uyg'unligi bolalarning rivojlanish jarayonini samarali tashkil qilish imkonini beradi.

Bundan tashqari, ota-onalar, pedagoglar va defektologlarning hamkorligi bolaning ijtimoiy moslashuvi va psixologik barqarorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Rehabilitatsiya markazlari va maxsus o'quv muassasalarining faoliyati esa bunday bolalarning jamiyat hayotida faol qatnashishini rag'batlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, intellekti va eshitish qobiliyati buzilgan bolalarning ehtiyojlarini qondirish uchun kompleks yondashuv zarur. Bu nafaqat ularning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatini oshiradi, balki jamiyat hayotida o'z o'rnini topishiga ham yordam beradi. Ushbu yo'nalishdagi izlanishlar davom ettirilishi va amaliyotga tadbiiq etilishi lozim. Bu esa maxsus pedagogika va defektologiya sohasini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaeva, D. (2020). Maxsus pedagogika asoslari. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Karimov, B. (2019). Defektologiya: Nazariya va amaliyot. Toshkent: Yangi asr avlodi.
3. Vygotskiy, L. S. (1991). Defektologiya asoslari. Moskva: Pedagogika nashriyoti.
4. Amonova, N. va Qodirova, Z. (2021). "Eshitish qobiliyati buzilgan bolalar bilan ishlashda innovatsion texnologiyalarning ahamiyati". Maxsus ta'lim va rehabilitatsiya jurnali, 3(2), 45-53.
5. Davydova, M. V. (2017). "Intellektual rivojlanish buzilishining o'ziga xos xususiyatlari". Maxsus ta'lim amaliyoti jurnalining xalqaro nashri, 5(4), 67-75.
6. Eshonqulova, S. (2022). Rehabilitatsiya markazlarida psixologik yordam ko'rsatish metodlari. Toshkent: Innovatsion pedagogika markazi.
7. UNESCO. (2021). Inclusive education and children with disabilities. Paris: UNESCO Publishing.
8. Mehmonov, I. (2020). "Bolalar rehabilitatsiyasida ijtimoiy muhitning o'rni". O'zbek defektologiya jurnali, 4(1), 30-38.
9. Tomashevskaya, A. V. (2019). Kommunikativ rivojlanishni shakllantirishning pedagogik asoslari. Sankt-Peterburg: Psixologiya va pedagogika instituti.